

## **YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING XALQARO TAJRIBALARI**

*Ilmiy rahbar: "Iqtisodiyot" kafedrası dotsenti*

**Qodirov Zohidjon**

**Madaminov Abduqodir**

*Andijon davlat texnika instituti Iqtisodiyot yo'nalishi 4-kurs talabasi*

**Annotatsiya.** Ushbu tezisdá yoshlar tadbirkorligini rivojlantirish borasidagi xalqaro tajribalar tahlil qilinadi. Rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlarda qo'llanilayotgan samarali dasturlar, qonunchilik mexanizmlari hamda moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimlari ko'rib chiqiladi. Jumladan, AQSh, Germaniya, Janubiy Koreya, Singapur kabi mamlakatlar tajribasi asosida yoshlarga qulay biznes muhitini yaratish, ularni startup loyihalarga jalb etish, ta'lim va maslahat xizmatlarini kuchaytirish yo'llari ochib beriladi. Tezisdá xalqaro amaliyot asosida O'zbekistonda yoshlar tadbirkorligini yanada rivojlantirish bo'yicha taklif va tavsiyalar ham ilgari suriladi.

**Kalit so'zlar:** yoshlar tadbirkorligi, qonunchilik mexanizmlari, ta'lim, maslahat xizmatlari, startup loyihalar.

Yoshlar tadbirkorligini rivojlantirish, iqtisodiy o'sish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlar bu borada turli samarali dasturlar, qonunchilik mexanizmlari va moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimlarini joriy etmoqda.

Rivojlangan davlatlarda, masalan, AQSh, Kanada va Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida yosh tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlash uchun keng qamrovli dasturlar ishlab chiqilgan. Bu dasturlar asosan ta'lim va treninglarga, innovatsion g'oyalarga e'tibor qaratadi. Yoshlarni biznes reja tuzish, moliyaviy boshqaruv va marketing sohalarida o'qitish orqali ularga o'z tadbirkorlik faoliyatlarini boshlashda zarur ko'nikmalarni berish maqsad qilingan [1]. Misol uchun, Yevropa

Ittifoqi “Erasmus for Young Entrepreneurs” dasturi orqali yosh tadbirkorlarga boshqa mamlakatlardagi tajribali tadbirkorlar bilan ishlash imkoniyatini taqdim etadi.

Qonunchilik mexanizmlari ham yosh tadbirkorlikni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Rivojlangan davlatlarda yosh tadbirkorlarga nisbatan soliq imtiyozlari, biznesni ro'yxatdan o'tkazishda soddalashtirilgan jarayonlar va subsidiyalar mavjud. Masalan, Germaniyada yosh tadbirkorlar uchun “EXIST” dasturi doirasida grantlar va investitsiyalar taqdim etiladi. Bu esa ularning innovatsion loyihalarini amalga oshirishga yordam beradi.

Rivojlanayotgan davlatlarda ham yosh tadbirkorlikni rivojlantirishga qaratilgan dasturlar mavjud. O'zbekiston kabi mamlakatlarda yoshlarni tadbirkorlikka jalb qilish uchun “Yoshlar – kelajagimiz jamg'armasi” dasturi ishlab chiqilgan. Ushbu dastur doirasida yosh tadbirkorlarga moliyaviy yordam, maslahat xizmatlari va ta'lim berish imkoniyatlari yaratilmoqda. Shuningdek, O'zbekistonda “Yoshlar biznesini qo'llab-quvvatlash markazlari” tashkil etilgan bo'lib, bu markazlar yosh tadbirkorlarga o'z g'oyalarini amalga oshirishda yordam beradi.

Moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimlari ham yosh tadbirkorlikni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Rivojlangan davlatlarda banklar va moliya institutlari yosh tadbirkorlarga qulay shartlar bilan kreditlar taqdim etadi. Masalan, AQShda “Small Business Administration” (SBA) orqali yosh tadbirkorlarga maxsus kreditlar ajratiladi. Shuningdek, investorlar va startup inkubatorlari orqali yosh tadbirkorlarning loyihalariga investitsiya kiritish imkoniyatlari yaratilmoqda. Rivojlanayotgan davlatlarda ham moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimlari mavjud. O'zbekistonda “Yoshlar uchun kredit” dasturi doirasida yosh tadbirkorlarga arzon foizli kreditlar beriladi. Bu esa ularning bizneslarini rivojlantirishga yordam beradi. Shuningdek, xalqaro tashkilotlar, masalan, Jahon banki va BMTning Taraqqiyot Dasturi kabi tashkilotlar ham yosh tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan loyihalarni amalga oshirmoqda. Umuman olganda, yosh tadbirkorligini rivojlantirish borasida rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlarda qo'llanilayotgan

samarali dasturlar, qonunchilik mexanizmlari va moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimlari ularning iqtisodiy o'sishi va ijtimoiy barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Yoshlarning innovatsion g'oyalari va tadbirkorlik faoliyatlarini qo'llab-quvvatlash orqali jamiyatning barqaror rivojlanishiga erishish mumkin [2].

Yoshlarni tadbirkorlikka jalb qilish va qulay biznes muhitini yaratish, iqtisodiy o'sish va innovatsiyalarni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. AQSh, Germaniya, Janubiy Koreya va Singapur kabi mamlakatlar bu borada samarali tajribalarni taqdim etmoqda. Ushbu mamlakatlarning tajribasi asosida yoshlarga qulay biznes muhitini yaratish, ularni startap loyihalarga jalb etish, ta'lim va maslahat xizmatlarini kuchaytirish yo'llarini ko'rib chiqamiz.

Janubiy Koreyada startap ekotizimini rivojlantirish uchun "Creative Economy Innovation Centers" tashkil etilgan. Ushbu markazlar yosh tadbirkorlarga innovatsion g'oyalarini amalga oshirishda yordam beradi, shuningdek, investorlar bilan bog'lanishga ko'maklashadi. Singapurda esa "Startup SG" dasturi doirasida yosh tadbirkorlar uchun moliyaviy qo'llab-quvvatlash va inkubatsiya xizmatlari taqdim etiladi. Bu dasturlar, yoshlarning startap loyihalariga jalb qilinishini kuchaytiradi va ularning muvaffaqiyatli faoliyat yuritishi uchun zarur sharoitlarni yaratadi.

Yosh tadbirkorlarni tayyorlashda ta'lim tizimi muhim rol o'ynaydi. AQShda universitetlar va kollejlarda tadbirkorlik dasturlarini taklif etadi, bu orqali talabalar biznes reja tuzish, moliyaviy boshqaruv va marketing sohalarida bilim olishadi. Germaniyada esa "Dual Education" tizimi mavjud bo'lib, bu tizimda talabalarga nazariy bilimlar bilan birga amaliy tajriba ham beriladi. Yoshlar o'z bilimlarini real hayotda qo'llash imkoniyatiga ega bo'lishadi.

Janubiy Koreyada ham ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlar qo'llaniladi. Masalan, universitetlar startap inkubatorlari bilan hamkorlik qilib, talabalarni o'z g'oyalarini amalga oshirishda qo'llab-quvvatlaydi. Singapurda esa "Entrepreneurship Education" dasturlari orqali yoshlarga tadbirkorlik ko'nikmalarini o'rgatish maqsadida turli seminarlar va treninglar tashkil etiladi.

Yosh tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlashda ijtimoiy tarmoqlar va onlayn

platformalar ham muhim rol o'ynaydi. AQShda "LinkedIn" kabi platformalar orqali yosh tadbirkorlar o'z tarmog'ini kengaytirishi, investorlar bilan aloqalar o'rnatishi va tajriba almashishi mumkin. Germaniyada ham onlayn platformalar orqali yosh tadbirkorlar o'z g'oyalarini namoyish etishlari va investorlarni jalb qilishlari mumkin.

O'zbekiston yoshlar tadbirkorligini rivojlantirish, mamlakat iqtisodiy o'sishini ta'minlash va ijtimoiy barqarorlikni oshirishda muhim ahamiyatga ega. Yoshlar, innovatsion g'oyalar va yangi yondashuvlar bilan iqtisodiyotga yangiliklar kiritishi mumkin. Biroq, bu jarayonda ular uchun qulay sharoitlar yaratish va amaliy yordam ko'rsatish zarur. Quyida xalqaro amaliyot asosida O'zbekistonda yoshlar tadbirkorligini rivojlantirish bo'yicha bir qator tavsiyalar keltiriladi.

Yoshlarni tadbirkorlikka jalb qilishda ta'lim muhim rol o'ynaydi. Ta'lim tizimida tadbirkorlikka oid kurslar va dasturlarni joriy etish zarur. Masalan, AQShda ko'plab universitetlar tadbirkorlik fakultetlari ochgan. O'zbekistonda ham oliy ta'lim muassasalarida tadbirkorlik, biznes boshqaruvi va moliyaviy savodxonlik bo'yicha maxsus kurslar tashkil etish lozim. Shuningdek, amaliyot va stajirovkalarni kengaytirish orqali talabalar o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash imkoniyatiga ega bo'lishlari kerak.

Yosh tadbirkorlar uchun startup inkubatorlari va akseleratorlarni tashkil etish, innovatsion g'oyalarni amalga oshirishda muhim ahamiyatga ega. Janubiy Koreya va Singapur tajribasidan foydalangan holda, O'zbekistonda yosh tadbirkorlarga o'z g'oyalarini rivojlantirish uchun zarur resurslar, mentorlik va moliyaviy yordam ko'rsatadigan markazlar ochilishi kerak. Bu kabi markazlar yoshlarning innovatsion loyihalarini qo'llab-quvvatlashga yordam beradi.

Yosh tadbirkorlarni moliyaviy jihatdan qo'llab-quvvatlash uchun bank va moliya institutlari bilan hamkorlik o'rnatish zarur [3]. O'zbekistonda yoshlar uchun maxsus kredit dasturlari, grantlar va subsidiyalar ishlab chiqilishi kerak. Germaniya tajribasidan foydalanib, yosh tadbirkorlarga arzon kreditlar berish va moliyaviy maslahat xizmatlari ko'rsatish orqali ularning biznes boshlash

imkoniyatlarini kengaytirish mumkin.

Zamonaviy texnologiyalar yosh tadbirkorlar uchun katta imkoniyatlar yaratmoqda. Ijtimoiy tarmoqlar va onlayn platformalar orqali yoshlar o'z g'oyalarini namoyish etishlari, investorlar bilan aloqa o'rnatishlari va mijozlarga yetkazib berish tizimlarini takomillashtirishlari mumkin. O'zbekistonda onlayn savdo platformalarini rivojlantirish, yosh tadbirkorlarning mahsulotlarini keng auditoriyaga yetkazishda yordam beradi.

Yosh tadbirkorlarni bir-biri bilan bog'lash va tajriba almashish uchun tarmoq yaratish zarur. O'zbekistonning turli hududlarida tadbirkorlik forumlari, seminarlar va konferensiyalar tashkil etilishi kerak. Bu tadbirlar yoshlarning bir-birlari bilan fikr almashishiga, yangi g'oyalar olishiga va hamkorlik imkoniyatlarini ko'rishga yordam beradi.

Yosh tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlashda hukumat va xususiy sektor o'rtasida samarali hamkorlik o'rnatilishi zarur. Xususiy sektor vakillari, davlat tomonidan taqdim etilayotgan dasturlarni yanada takomillashtirishda ishtirok etishi kerak. Bu jarayonda davlatning roli yoshlarni qo'llab-quvvatlash, imtiyozlar berish va innovatsion dasturlarni amalga oshirishda ko'rinishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishda xalqaro amaliyotlardan foydalanish, ta'lim, moliyaviy qo'llab-quvvatlash, startap inkubatorlari va onlayn platformalar orqali qulay sharoitlar yaratish zarur. Yoshlarning innovatsion g'oyalari iqtisodiyotning rivojlanishiga katta hissa qo'shishi mumkin. Ularni qo'llab-quvvatlash orqali O'zbekiston iqtisodiyotining kelajagini yanada mustahkamlash mumkin.

#### **Foydalanilgan adabiyotlar:**

1. Eshpulatovna, Yusupova Momasuluv. "YOSHLAR TADBIRKORLIGI IQTISODIY O'SISH OMILI SIFATIDA." *WORLD OF SCIENCE* 7.10 (2024): 125-129.

2. Shoaxmedova, N. X. "BIZNESNING IJTIMOY MAS'ULIYATI KONSEPSIYASI DOIRASIDA YOSHLAR TADBIRKORLIGI. " *University Research Base* (2024): 899-902.

3. Raxmatullayeva, Feruza. "YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANISHIDA XORIJ TAJRIBASI." *Теоретические аспекты становления педагогических наук* 4.2 (2025): 158-166.